

KAUBANDUSLIKE OBJEKTIDE EHITAMISE EFEKTIIVSUS ETKVL-i SÜSTEEMIS

J. Anderson

Rahvamajandusharude ökonomika kateeder

NLKP XXIV kongressi direktiivides NSV Liidu rahvamajanduse arendamise plaani kohta käesoleval viisaastakul nähakse ette kaupade müügi suurendamine elanikkonnale 42% ning ühiskondliku toitlustamise käibe kasv poolteist korda. ETKVL-i süsteemis peavad need näitajad olema 1975. aastal 1970. aastaga võrreldes ca 35% suuremad.

Kaubakäibe kasv ning kaubanduskultuuri tõus on vahetult seotud kaubanduse materiaal-tehnilise baasi tugevdamisega, milleks tuleb kaubandusettevõtteid ehitada ning rekonstrueerida, soetada nendele sisustust ja seadmeid. Kokkuvõttes nõuab see rahaliste vahendite, s. o. kapitaal mahutuste kulutamist.

Meie vabariigi tarbijate kooperatsiooni kapitaal mahutuste üldsummast käesoleval viisaastakul (55,0 milj. rbl.) suunatakse jae-kaubandusse, toitlustusettevõtete ja üldkaubaladude ehitamiseks 24,0 milj. rbl. e. 43,6%. Ehitus-montaažitöid tehakse kaubanduslike objektidel 13,5 milj. rbl. eest e. 42,2% üldsummast. Aastail 1966—1970 tehti kapitaal mahutusi 38,83 milj. rbl. — sellest kaubandusele 20,38 milj. rbl. e. 52,5%. Siinjuures üldine kapitaal mahutuste plaan täideti vaid 95,9%. Arvestades seda, et käesoleva viisaastaku kapitaal mahutuste plaan on 16,17 milj. rbl. e. 41,6% võrra suurem aastail 1966—1970 täidetud mahust, tuleb ETKVL-i süsteemile ehitajatel seatud kohustuse realiseerimiseks tugevasti pingutada.

Kui aastail 1961—1965 anti kaubanduses igast 100-st rublast kulutustest käiku 93,5 rubla, siis möödunud viisaastakul ainult 81,1 rubla (jaekaubanduses 94,2, toitlustamise 101,1 ning kaubaladude osas vaid 55,4 rubla). Käikuandmise osatähtsuse langus tulenes suurte kaubabaaside, mitme kaubanduskeskuse jms. ehitamisjärgus olekust, mille lõpetamiseks kulub aastaid. Kasutuselevõetud kaubanduslike võimsuste maksumus moodustas aastail 1966—1970 17,58 milj. rbl., mille arvel anti eksploatatsiooni

83 jaekaubandusettevõtet 473 töökohaga (plaan 91 ja 494), 44 tootlustusettevõtet 2388 istekohaga (plaan 46 ja 2647) ning 16 056 m² üldkaubaladude pinda (plaan 21 000 m²). Kuna käikuandmine jäi ettenähtud ulatusest väiksemaks, kasvasid jõudsalt lõpetamata tööd: 1966. aasta algul oli nende summa kaubanduslikel ehitustel 3,34 milj. rbl., 1971. aasta algul juba 7,40 milj. rbl. (suurenemine ca 2,2 korda). Kui perioodil 1961—1965 moodustasid märgitud ehitustel poolelijäänud tööd 70—90% tehtud kulutustest, siis aastail 1966—1970 90—150% (NSV Liidu kooperaatiivkaubanduses oli see 1,5—2 korda madalam). Kui lõpetamata kapitaaltööde osatähtsus oleks mainitud perioodil ulatunud mitte 90—150%-ni, vaid 50%-ni tehtud tööde maksumusest, võinuks selle arvel ETKVL-i süsteemis täiendavalt kaubanduslikke põhifonde käiku anda 13,71 milj. rbl. eest, mille rakendamisest saadud kasum võrdunuks 2,03 milj. rbl. (arvutused on tehtud kaubanduslike põhifondide tegelike rentaabluskoefitsientide alusel). Võrdlemisi palju kaubanduslikke objekte jäi pooleli 1966. ja 1969. aastal (vastavalt 34 ja 38).

Käesoleval viisaastakul tuleb kaubanduses põhifonde käiku anda 24,40 milj. rbl. ulatuses, s. t. 6,82 milj. rbl. e. 38,8% rohkem kui aastail 1966—1970. Nimetatud tulemuse saavutamisel tõuseb jooksva viisaastakul käikuandmise osatähtsus järsult: igast 100-st rublast tehtud kulutustest antakse eksploatatsiooni 101,7 rubla, mis aitab vähendada eelmistest aastatest poolelijäänud kapitaalmahutuste summat.

Millised on reservid võetud ülesannete täitmiseks? Vastuse saamiseks analüüsime süsteemi peamise ehitaja — ETKVL-i Ehitusvalitsuse töötulemusi möödunud viisaastakul. Ehitus-montaažitööde üldplaan täideti 22,33 milj. rbl. e. 103,5% ulatuses. Enamuse sellest (15,20 milj. rbl. e. 68,1%) tegi ETKVL-i Ehitusvalitsus oma jõududega. Tööde läbiviimiseks on moodustatud 4 isemajandavat töödejuhataja jaoskonda (Tallinna, Rakvere, Harju, Võru) ja 2 meistripunkti (Tartu ning Pärnu).

Ehitus-montaažitööde omahind oli analüüsitava perioodil kokku planeeritud maksumusest 439,5 tuh. rbl. e. 2,7% võrra kõrgem. Kallinemine tulenes mitmetest ebakohtadest tööde planeerimisel ning teostamisel. Tööde korraldamist ning normaalset tööritmi häiris esiteks hilinemine ehitamise plaanide kätteandmisel ning nende muutmine aasta sees (eriti 1968. ja 1969. aastal). Ehitamiseks määrati objekte, millel projektdokumentatsioon polnud korras. Seetõttu ei saadud õigel ajal koostada tööde tegemise plaane-graafikuid ning teha materjalide ja ehitustehnika tellimisi. Dokumentatsioon hilines Tallinna kaubabaasile, Puiatu ja Silla kauplustele, Kilingi-Nõmme kaubamajale, Tapa kaubalaole jne. Näiteks Tartu ja Võru meistripunktidel puudus 1969. aastal töösoolnud objektidest seisuga 1. V 1969. a. projekt-eelarveline doku-

mentatsioon 22-l. Rakvere jaoskonnal oli 1970. aastal pretensioone kõikide objektide dokumentatsioonile.

Harju jaoskonna tööd on viimase ajani seganud eelarvete puudumine. Näit. 1970. aastal töösolnud objektidest puudusid need Haapsalu laomajandil (tähtaeg 20. XII 1969. a.), Loksa kaubamaja juurdeehitusel (10. XII 1969. a.), Jalukse kauplusel (30. XII 1969. a.), Haapsalu kaubanduskeskusel ja Rapla kaupluslaol, 1971. aastal Haapsalu kaubanduskeskusel ja Loksa kauplaol.

Ent planeerimisel oli ka ehitajapoolseid vigu. Nii ei peetud Rakvere ja Harju jaoskondades viimastel aastatel tööde graafikute koostamisel silmas tööjõuressursse ning ehitustehnika otsustavaks kasutamist. Objektidele ei tehtud seadmete ja materjalide komplekteerimise andmikke, mis raskendas varustamist ning tööde kestuse määramist. Varustamise häirete tõttu ei saadud tihti tööde ettenähtud järjekorrast kinni pidada. Sellest loobumine tõi kaasa kulude suurenemise ja ehituse kestuse pikenedamise.

Ehitusmaterjale kulutati möödunud viisaastakul ettenähtud summast 435 tuh. rbl. e. 4,1% võrra rohkem, mis moodustas tööde üldisest kallinemisest 98,8%. Suur oli ülekulu mainitud perioodil Tartul ja Võrul (kokku 153 tuh. rbl. e. 7,2% plaanist) ning Rakverel (149 tuh. rbl. e. 6,8% plaanist). Üksnes Harju jaoskonnas suudeti planeeritud tööd teha ehitusmaterjale säästes (kokkuhoid 22,3 tuh. rbl.).

Ülekulu olulisema tegurina tuleb nimetada ETKVL-i Ehitusvalitsuse vähest varustatust materjalidega tsentraliseeritud korras. Nii eraldas Eesti NSV Riiklik Plaanikomitee möödunud viisaastakul süsteemile vaid 50—60% vajaminevatest kogustest. Puudujäänud osa tuli iseseisvalt juurde hankida, mispuhul hinnad olid tunduvalt kõrgemad. Materjali fondide mittevastavus tulenes osalt ka tellimiste ebatäpsusest. Seda põhjustasid:

- 1) ehitamise plaanide ulatuslik muutumine aasta sees;
- 2) tellimuste esitamine ca pool aastat enne projekteelarvelise dokumentatsiooni kättesaamist;
- 3) eelnimetatud dokumentatsiooni hilinemine, vead selles ning täiendavad ümberprojekteerimised.

Näiteks 1969. aastal toimus tiitelnimekirjade viimane muutmine veel 15. septembril. Omahinna ületamist põhjustas ka materjalide ebakvaliteetsus ning korduvad ümberveod ja ladumised ehitusplatsidel (näit. tehasesst lahtiselt saadetud silikaatkivid). Kõik jaoskonnad on avaldanud rahulolematust silikaatvaheseina plokkide ja plaatide, fassaaditelliste, põrandalaudade (kuni 50% praaki), lubja, segude ning värvide madala kvaliteedi suhtes. Materjale ei kantud alati kuludesse tööde tegemise perioodil, vaid hiljem (näit. Rakvere ja Harju 1969. aastal). Ei rakendatud andmikke objektide varustamise kohta, ei täidetud regulaarselt tehtud tööde žurnaale ning hilineti kaetud tööde aktide koostamisel, mis kokkuvõttes viis vigadele materjalide kulu peegeldamises.

Tööde üleakteerimine, ebajärjekindlus tegelike kulude kõrvutamisel normatiividega ning kapitaalremondist saadud tagastava materjali arvestusest väljajätmine viisid ebareaalsetele säästudele ning ülekuludele. Näit. Rakvere jaoskonnas kulutati ajavahe-
mikus 1. IX 1968—1. XI 1969 rohkem: eterniitplaate 200 tk., vask-
plekki 66 kg, klaasplastikaati 16 kg, tapeediliime 15 kg jne. Samal
ajal säästeti õlivärve 678,7 kg (!), puitkiudplaate 285,4 m², rube-
roidi 664,4 m², gaasitoru 1121,2 m jm. Näide.

Pärnu kaubalaole kulutatud materjalid 1970. aasta septembris

		Normatiivi järgi	Tegelikult	± normaatiivist
Gaaskukermiitplokke	m ³	52,84	121,60	+68,76
Killustikku	„	37,62	64,00	+26,38
Katusekatte rullmaterjale	m ²	54,70	10,810	+534,0
Silikaattelliseid	tuh. tk.	48,04	4,74	-43,30

Raskustest materjalide tellimisel ning saamisel tulenes ühtede materjalide liig, ent teistest tunti teravat puudust (automaatlülid, releed, pilbasvõrk, põrandamaterjalide liimid jms.). Nii oli 1970. aasta algul Ehitusvalitsuse kesklaos ning jaoskondade ladudes mittevajalikke materjale 32 tuh. rbl. eest. Eriti suurteks osutusid ehitusmaterjalide tegelikud laoseisud möödunud viisaastaku lõpul Võru, Harju ja Rakvere jaoskondades: näiteks 1970. aastal ületasid need normatiivi vastavalt 3,6; 3,5; 2,8 korda. Kokku oli nimetatud ehituspiirkondades 1970. aastal ülenormatiivsete materjalide varu alla vahendeid kinni külmutatud 247,1 tuh. rbl., mis moodustas 22,2% nendes jaoskondades antud aastal kulutatud materjalide maksumusest. Palju oli objektidel monteerimata vundamendiplokke ja muid raudbetoontooteid, nagu sillused, kaevurõngad jms.

Projektearvelise dokumentatsiooni puudumine, vead nendes ja tööjõu defitsiit põhjustasid ka lõpetamata ehituse kiire kasvutempo. Kui 1968. aastal ületasid ETKVL-i Ehitusvalitsuse pooleliolevad tööd normatiivi 2 korda, siis 1970. aasta lõpul juba 2,5 korda (normatiiv 131 tuh. rbl., tegelik 1. I 1971. a. 323,3 tuh. rbl.).

Ehitustevõtete võimsuse tähtsaimaks näitajaks on ehitusmontaažitööliste arv. Möödunud viisaastakul jäi sellest vajaka ca 4—14%. Üksikud ehituspiirkonnad olid tööjõuga üsna erinevalt varustatud. Nii ulatus Pärnu ja Tartu meistrpunktides puudujääk pidevalt 15—28%-ni. Üldiselt andis tööjõu probleem teravamini tunda viisaastaku algul. Raskused ehitajate värbamisel tulenesid suhteliselt madalatest palkadest, objektide laialipillatusest ning kitsikusest elamispiinnaga varustamisel.

Ajavahemikus 1966—1970 kasvas Ehitusvalitsuses oma jõududega täidetud tööde maht 38,1% (2,65 milj. rbl-lt aastas 3,66 milj. rbl-le), tööliste arv vähenes 10,7% (482-lt 430-le). Nende hälvete kompenseerimiseks tõusis tööliste keskmine jõudlus perioodi lõpuks 48,7% (5,17 tuh. rbl-lt aastas 7,69 tuh. rbl-le). Arvestades siit (ja ka tööde üldsummast) maha kallinemise materjalide arvel (ca 22%), saame kõrvutatavaks tööviljakuse kasvaks 26,7%. Tööjõudluse tunduv kasv saavutati hoonete monteeritavuse (näit. 1970 aastal kasutas Ehitusvalitsus 11 000 m³ monteeritavat raudbetooni) ja tööde mehhaniseerimise astme tõstmisega, ehitustehnoloogia täiustamisega ning efektiivsemate ehitusmaterjalide kasutamisega, mis kokkuvõttes viis palgakulude säästmisele. Kui töötasude ökonomia jaoskondades kokku moodustas 1966. aastal vaid 3,4 tuh. rbl. e. 0,6% plaanist, siis 1970. aastal juba 148,8 tuh. rbl. e. 17,4% planeeritud summast — kaheksandal viisaastakul kokku 202,3 tuh. rbl. Ent säästa võinuks sellest tunduvalt enam, kui poleks esinenud takistusi tööviljakuse tõstmisel ning liialdusi palgasummade kasutamisel. Tööviljakust ning tööde kvaliteeti alandasid eelkõige tööjõu suur voolavus ning töölt puudumised. Nii ulatus voolavuse protsent möödunud viisaastakul Rakverel ja Pärnul 60—80-ni. Harjul ja Pärnul moodustasid tööluusid viimastel aastatel vastavalt 370—490 ning 500—530 tööpäeva aastas. Peaaegu niisama palju aega läks kaduma administratsiooni poolt lubatud eemalolekute tõttu. Nendes ehitusjaoskondades ei fotografeeritud ajavahemikul 1967—1969 objektidel ka tööaega, mistõttu ei saadud üksikasjalikult välja töötada abinõusid tööseisakute kõrvaldamiseks.

Vastupidiselt seaduspärasusele kasvas Harju jaoskonnas ehitajate keskmine töötasu üksikute aastatel tööviljakusest 8—10% võrra kiiremini. Sama nähe esines ka Pärnul ja Tallinnal 1967. ja 1968. aastal ning Rakverel 1969. aastal (8,6%). Ülaltoodud dispropertsiooni tekkimist soodustasid eelkõige juurdekirjutused tööde mahtudele ja üksushinnetele. Nii esines Rakvere jaoskonnas 1969. aasta esimesel poolel Kohtla-Järve RTK peahoone, Jõgeva ja Vaivara kaupluste ning Lepa tn. elamu objektidel üleakteeritud töid 5,33 tuh. rbl. ulatuses, mille eest maksti välja töötasu 1,49 tuh. rbl. Pärnus arvestati 1971. aasta septembris ja oktoobris kaubalao ehitamisel seetõttu töötasu rohkem 0,41 tuh. rbl. Mõnikord tasuti tööde eest, mida üleandmise-vastuvõtmise aktides polnud. Töökäskudes esines vigu, mistõttu madalama kategooriaga töölistele maksti tunnitasu kõrgema tariifi alusel. Tööliste omistati kvalifikatsiooni, mida sellekohastes teatmikes pole näidatud (Võru jsk.).

Juurdekirjutused, töötasu vormide (akord- ja akord-premiaalne) ebaõige kasutamine ning oskustööliste rakendamine abitöödel paisutasid põhjendamatu töötasu kulusid ning sel teel ka ehitusmontaažitööde omahinda.

Peale tööjõu ning materjalide olemasolu sõltub ehitamise plaanide täitmine oluliselt ka tööde mehhaniseerimisest. 1970. aasta algul oli ETKVL-i Ehitusvalitsusel kokku 41 suuremat ehitusmasinat: 7 torn- ja 9 autokraanat, 2 autotõstukit, 14 ekskavaatorit, 5 buldooseriit ning 4 kompressorit. Nendest 4 olid võrdlemisi vanad (välja lastud enne 1961. aastat), 16 masina kasutamise iga ulatus 6—9 aastani. Seega üsna uuteks võib lugeda ca 50% nendest. Väikese võimsusega olid 6 ekskavaatorit (kopa maht 0,15 m³) ning 4 buldooseriit (74 HJ), mis raskendas nende kasutamist talvel.

Seisakute (tööfronti või mehhanisaatorite puudumine, remonidid), ühevahetuselise töö ning objektidele hilinemise tõttu moodustas loetletud ehitusmasinate tööaeg päevas möödunud viis-aastakul vaid ka 5,8—6,4 tundi. Siinjuures buldooseriit langes see vaadeldava perioodi jooksul 6,3-ilt 5,3-le tunnile ning tornkraanadel 5,6-ilt tunnilt 4,8-le. Töörinde puudumisel seisid viimased näiteks 1970. aastal kokku 5190 tundi e. 35% tööajast! Masinate töötaolekut esines enamasti talvel: näiteks 1969. aasta I kvartalis seisid tornkraanad, ekskavaatorid ja buldooseriit kokku 2938 tundi e. 18,8% tööajast, II kvartalis aga vaid 952 tundi e. 5,6% tööajast. Ekskavaatorite ja autokraanade rakendamist piirab kevad-sügiseste hooajatööde perioodil kallurautode vähesus. Palju edasi-tagasi sõite põhjustab autokraanadele raudbetoon-toodete plaanipäratu saabumine objektidele, mis killustab nende tööaega. Kulude kasv tuleneb ka masinate vähesest töökindlusest, sagedastest seisakutest varuosade puudumisest, tööde mittekomp- lekssusest (tihti pole tööfronti) ja mehhanisaatorite vähesest materiaalsest huvitatusest. Tagasihoidlikult kasutatakse ekska- vaatorite ja autokraanade töö arvestamisel tükitööd.

Nende asjaolude tõttu kulutati aastail 1966—1970 mehhani- seerimiseks ettenähtud summasid 108,2 tuh. rbl. e. 14,0% võrra rohkem.

Kevad-suvisel perioodil (II ja III kvartal), mil kaubandusli- kel objektidel tehti enamus ehitus-montaažitöödest rahalises mahus, oli tulemuseks kasum. Seevastu sügis-talvistel aastaaega- del (I ja IV kvartal), kui tööde maksumus jäi väikseks, said ehi- tajad kahjumit. Öeldut kinnitavad alljärgnevad read:

Jaoskond	1968.—1970. aastal kokku			
	I+IV kvartal		II+III kvartal	
	Tehti töid aasta ma- hust %	Kahjum tuh. rbl.	Tehti töid aasta ma- hust %	Kasum tuh. rbl.
Rakvere	42,7	15,6	57,3	44,9
Harju	35,0	22,6	65,0	73,2

Kahjumit põhjustasid veel tööde tegemine väljaspool eelarvet ja projekti, eelarvest väljajäänud tööd (näit. Torma söökla ning Võhma kaubaladu 1970. aastal), praaktööd (eriti Jõhvi meistripunkti 1968. ja 1969. aastal), alalimiitsed eelarved, mille puhul arveldus toimub alles peale kõigi tööde lõpetamist, ja ehitus-montaažitööde plaani mittetäitmine. Kuna aasta algul ja lõpul oli tööde organiseerimisel raskusi enam (varustamise häired, halvad ilmastikutingimused, ehitusmasinate suured seisuaajad, viimistlustööde tegemine, tööjõupuudus jms.), jäi akteerimise maht kaubanduslikel objektidel I ja IV kvartalis ettenähtud ulatusest märksa tagasihoidlikumaks: näit. Rakverel 1969. a. IV ja 1970. a. I kvartalis (vastavalt 22,4 ja 22,1 tuh. rbl. võrra), Harjul 1969. a. I ja 1970. a. IV kvartalis (10,3 ja 37,7 tuh. rbl.), Tartul 1969. a. IV ja 1970. a. IV kvartalis (11,3 ja 6,9 tuh. rbl.). Tööde tegemisel esines tõusu- ja mõõnaperioode, millest ülevaate saamiseks vaatleme ehitamise käiku näiteks mõnedel Võru jaoskonna objektidel.

Võru kauplus-elamul akteeriti 1968. aasta IV kvartalis kesk-kütte töid ning põrandaid 3,78 tuh. rbl. eest e. ca 35% plaanist. Madalseis jätkus 1969. aasta jaanuaris, mil töid lõpetati vaid 0,89 tuh. rbl. ulatuses. Siseviimistlus kestis 1968. aasta juulist 1969. aasta septembrini, s. t. 14 kuud (kuus akteeriti ca 0,3—1,3 tuh. rbl.) Varstu sovhoosi kauplus-söökla juures anti 1969. aasta jaanuaris maa-aluseid treppe, vundamenti, põrandaid ja aknaid üle vaid 1,5 tuh. rbl. eest. Ometi on need rahaliselt mahukad tööd. Rápina mööblikauplusel akteeriti 1969. aasta II kvartalis seinu, katuslage, keskkütet ja aknaid vaid ca 50% ettenähtud mahust. Võru kaubalao juures jäädi tööde realiseerimisel tunduvalt võlgu 1969. aasta II kvartalis. Selle põhjustas soikeseisund maikuu (kulutusi ei tehtud üldse). Sama aasta IV kvartali kohustuste vaegtäitmine moodustas 10 tuh. rbl. (siinjuures detsembris ei akteeritud üldse). Möödunud aasta II kvartalis ulatus puudujääk akteerimisel 15,6 tuh. rbl.-ni. Nn. «vaikuse» perioode tuli aasta sees ette ka teistes jaoskondades.

Ebarütmilisest tööst tulenes ka käikuandmise ebaühtlus. Nii said tellijad ETKVL-i ehitusjaoskondadest möödunud viisaastal objektidest (%-des) I kvartalis 3, II kvartalis 28, III kvartalis 31 ja IV kvartalis 38. Niisiis anti enamus võimsustest tellijaile üle teisel poolaastal.

Vaatamata kaasaegsete ehitusmaterjalide, masinate ja tehnoloogia rakendamisele, ületasid tööde tegelikud kestused objektidel märgatavalt normatiivi. Toome võrdluseks mõned nendest viimastel aastatel üleantud ehitiste kohta kuudes (tegelik, normatiivne): 6 müüjakohaga ning 5 teenuskohaga 2-korruline hoone Kadri-nas (48—24), 50 istekohaga söökla Sondas (24—10), 50 istekohaga KIT söökla Rakveres (21—10), 8 müüjakohaga ning 120 istekohaga kauplus-söökla Loksal (39—20), 7 müüjakohaga ning 54 istekohaga kauplus-söökla Laevas (34—13), 3 müüja-

kohaga ning 30 istekohaga kauplus-söökla Varstus (19—8), 12 müüjakohaga «Silla» kauplus Pärnus (40—14), 2 müüjakohaga mööblikauplus Räpinas (15—6) jt.

Uksnes kergehitused (kioskid, paviljonid) suudeti püstitada ettenähtud aja jooksul.

Kahjumi vältimiseks, normaalse ehitamise rütmi tagamiseks ja normatiivsest ehituskestusest kinnipidamiseks tuleb käesoleval viisaastakul tunduvalt parandada tööde planeerimist, objektide varustamist ehitusmaterjalide, tööjõu ning masinatega. Kõigepealt on vaja jõuda ehitus-montaažitööde plaanide püsivuseni, mis eeldab projekt-eelarvelise dokumentatsiooni õigeaegset kättesaamist. Kõrvuti projekteerimistöö tõhustamisega on ehitamisealastesse küsimustesse vaja tõsisemalt suhtuda ka tellijatel. Hukkamõistu väärrib nendepoolne venitamine tiitelnimekirjade ja lepingute koostamisel. Objektid ehitatakse ikkagi tellijatele ning tööde õigeaegselt lõpetamisest oleneb ka nende majandustegevus.

Häireteta ehitamiseks tuleb Ehitusvalitsusele eraldada piisavas koguses ehitusmaterjale. Materjalide kulutamise arvestuses on vaja järjekindlalt kinni pidada ettenähtud korrast.

Ehitamise plaanide pideva täitmise ning ehitusvõimsuste ühtlase koormatuse saab tagada küllaldase tööriinde loomisega talveperioodiks. Mehhaniseerimise kulude ja tööde omahinna alandamise tähtsaks tingimuseks on ehitusmasinate kestvam ajaline rakendatus. Tööaja osatähtsuse tõstmisega (abinõudeks on plaaniliste remontide sisseviimine, remonditööde kiirendamine ja tööde parem organiseerimine) ning tööpäeva pikendamisega (näit. masinate üleviimine tööle kahes vahetuses maist septembrini) saaks vaadeldud ehitusmasinate põhitöö tundide arvu tõsta ca 50%. Takistuseks siin on seni olnud töötajate nappus, kuid materiaalse stimuleerimise õige rakendamisega peaks ka sellest üle saama.

Kuna käesoleval viisaastakul antakse ehitustele ekskavaatoreid, buldoosereid, skreepereid ja liikuvaid kraanasid 30—40% ning väikemehhanisme umbes 2 korda rohkem kui aastail 1966—1970, peaks ka ETKVL-i Ehitusvalitsusel olema võimalik hankida võimsamaid masinaid tööks talvetingimustes ning enam mehhaniseerida san.-tehnilisi töid, mis seni tehti suures osas käsitsi.

Pidevalt on tarvis analüüsida ehitustehnika ja elavtööjõu kasutamise efektiivsust, et välja selgitada ning kõrvaldada tööseisakud objektidel.

Ehitustegevust aitaks tõhustada ka ehitajate töötasu sõltuvus töö kvaliteedist ning tööstaažist antud ehitusorganisatsioon. Juhindudes nendest tingimustest ka korterite andmisel, saaks tunduvalt vähendada tööjõu voolavust.

Ülalnimetatud abinõud on tähtsaimad kapitaalvahetuste efektiivsuse tõstmisel objektide ehitamise staadiumis.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПОСТРОЙКИ ТОРГОВЫХ ОБЪЕКТОВ В СИСТЕМЕ ЭРСПО

Я. Андерсон

Резюме

Розничный оборот торговли и общественного питания в системе ЭРСПО увеличился в текущей пятилетке почти на 35% по сравнению с прошлой. Капитальные вложения в торговле составляют 24,0 млн. руб. (прирост 11,8%).

В прошлой пятилетке план ввода в эксплуатацию торговых мощностей в системе ЭРСПО остался невыполненным. Вследствие этого и в связи с началом постройки некоторых больших торговых объектов стоимость незаконченных работ возросла в 2,2 раза, составляя в последние годы до 150% от сделанных работ. Неритмичность работы вызвала и неритмичность сдачи объектов в эксплуатацию.

Большинство торговых объектов строилось значительно дольше нормативного срока. Затягивание работы было связано с повышением их себестоимости за счет непроизводительных затрат.

В 9-ой пятилетке предусмотрено пустить в ход основные фонды в торговле на 24,4 млн. руб., т. е. на 6,82 млн. руб. или 38,8% больше, чем в 1966—1970 годы, и тем самым снизить удельный вес незаконченных к концу 1975 года работ от сделанных на 90%.

Для выполнения этих планов и устранения убытка в строительстве торговых предприятий необходимо в предстоящие годы улучшить организацию работ в строительном управлении ЭРСПО.

Переданная строителям во-время качественная проектно-сметная документация прежде всего является основой устойчивости многих плановых расчетов.

Главным условием для организации бесперебойных работ является достаточное снабжение их всеми строительными материалами. В прошлой пятилетке строительному управлению ЭРСПО было из централизованных фондов выделено всего 60—65% материалов нужного количества.

Рабочее время строительных машин достигало в день 5,8—6,4 часа. Плановыми ремонтами и использованием машин в летнее время в двух сменах можно увеличить время работы почти на 50%.

Необходимо последовательно проанализировать эффективность использования рабочей силы, строительных материалов и техники на каждом объекте, выяснив причины недостатков.

Названные выше мероприятия, по нашему мнению, являются важнейшими резервами повышения эффективности постройки торговых объектов.